

HANDBOEK

**SAÏD
EN
LODY**

WAT WIJ DOEN

KAN JIJ OOK

Contact

Saïd Bensellam
Lody van de Kamp
Tel 020 404 7833 / 06 29070387
info@saidenlody.nl
www.saidenlody.nl

Colofon

Auteurs: Oka Storms & Kristin Janssens (Movisie)
In samenwerking met: Lody van de Kamp en Saïd Bensellam

Oktober 2018

Dit handboek is tot stand gekomen in opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en mede mogelijk gemaakt door de gemeente Amsterdam, die de uitvoeringskosten van nieuwe trajecten in Amsterdam voor haar rekening nam. Dankzij observaties van deze bijeenkomsten en in nauwe samenwerking met Saïd en Lody kon dit handboek samengesteld worden.

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

kennis en aanpak van
sociale vraagstukken

Said & Lody

Handboek

Inhoud

Voorwoord	5
1 Inleiding	8
2 'Saïd & Lody' in vogelvlucht	10
2.1 De aanleiding	10
2.2 Doel	11
2.3 De doelgroep	11
3 De aanpak	12
3.1 De aanpak	12
3.2 Basisprincipes	12
3.3 De aanpak: drie fasen, maar het blijft maatwerk	14
3.4 Profielschets duo's	19
3.5 Randvoorwaarden voor toepassing	21
3.6 Indicatie van de kosten	21
4 Voorbeelden van inleidende gastles en 'ervarend leren' excursies	22
4.1 Voorbeeld invulling inleidende gastles	22
4.2 Voorbeeld excursie: naar de politieacademie	24
4.3 Voorbeeld excursie: naar de sportschool	28
4.4 Voorbeeld excursie: naar het Anne Frank Huis	28
4.5 Voorbeelden: 'Bied kansen'	29

Voorwoord

Saïd en Lody, de Marokkaan en de jood: het klinkt als het begin van een slechte mop. Maar wie ooit te maken heeft gehad met dit duo is dankbaar dat het serieus is. Saïd Bensellam en Lody van de Kamp hebben het afgelopen decennium veel goed werk verricht - vooral op het gebied van discriminatie, homohaat, agressie en geweld, antisemitisme; onderwerpen die we als samenleving het spannendst vinden. Wat is jullie geheim? Die vraag werd hen vaak gesteld. Een vriendelijke glimlach was het antwoord. Als gemeenteraadslid in Amsterdam ontmoette ik Saïd in 2005, Lody was duo raadslid voor het CDA. In de jaren daarna kon ik als jonge wethouder jeugd en onderwijs altijd een beroep op hen doen. Menig brandje is door Saïd en Lody geblust. Belangrijker nog: veel branden zijn niet aangestoken doordat gedrag op tijd werd bijgestuurd. Later zag ik als minister en vicepremier in dat ons land meer mensen zou kunnen gebruiken die altijd de menselijke waardigheid vooropstellen en niet bang zijn ergens op af te gaan om het beter te maken. Van de Kamp en Bensellam kunnen we niet klonen, maar je zou het best willen...

Het is goed dat deze methode nu beschreven wordt. Wat zijn eigenlijk de lessen? Welke kenmerken hebben de succesvolle interventies van Saïd en Lody? Ik hoop dat zij nog jaren als duo blijven optreden, maar met dit boek kunnen we allemáál proberen een beetje Saïd en Lody te zijn...

Lodewijk F. Asscher

‘Meer Saïds en Lody's in ons midden’

Openheid en oprechtheid, dat is wat Lody van de Kamp en Saïd Bensellam kenmerkt. Zowel Lody als Saïd heb ik op verschillende momenten mogen meemaken. Beiden hebben een onuitwisbare indruk gemaakt.

De eerste keer dat ik Lody ontmoette, was tijdens een panelgesprek waar wij als tegenpolen tegenover elkaar waren gezet: ik de progressieve GroenLinkser met een islamitische achtergrond, Lody de orthodox-joodse rabbijn van het CDA. Het werd een levendig gesprek tussen geestverwanten. Een gesprek over de zin van geloof, de koers van onze samenleving en het belang van verbondenheid en emancipatie.

De eerste keer dat ik Saïd ontmoette, was op een bijeenkomst waar hij afgedankte rolstoelen en rollators probeerde te verzamelen voor mensen met een beperking in Marokko en Suriname. Het beeld van die indrukwekkend breedgeschouderde uitsmijter die zich onvermoeibaar inzette voor de meest kwetsbaren in deze landen, ontroerde mij.

Dat deze twee ‘uitersten’ elkaar vonden mag de buitenwereld verbazen, maar dat is alleen als je uitgaat van de standaard hokjes. Hier staan twee mensen die het lot van onze samenleving en onze jongeren aan het hart gaat. Twee bondgenoten met een eigen stijl, een eigen geschiedenis, maar gedeelde waarden.

Er zijn veel meer Saïds en Lody's in ons midden, we moeten hen alleen willen zien. Het is daarom goed dat hun methode beschreven wordt, want er steekt veel waarachtige wijsheid achter die wij als samenleving goed kunnen gebruiken. Niet alleen voor jongeren, maar voor iedereen.

Naima Azough

Oud-Kamerlid, zelfstandig adviseur
sociaal-maatschappelijke vraagstukken
Tijdelijk Rapporteur voorkomen extremisme
en bevorderen sociale cohesie

‘Leren met een andere blik te kijken’

Sinds enkele jaren werken wij als Bredero Beroepscollege samen met Saïd en Lody aan een aantal bijzondere projecten.

Het Bredero Beroepscollege is een school voor VMBO basis en kader in Amsterdam-Noord. Onze leerlingen wonen voornamelijk in Noord, een aantal komt uit een andere Amsterdamse wijk. Het zijn leerlingen met verschillende achtergronden, waaronder de Turkse, de Surinaamse, de Marokkaanse, de Antilliaanse, de Poolse en de Nederlandse. Daarmee is de populatie op de school een afspiegeling van de bevolking in Amsterdam. We bieden een aantal beroepsprofielen aan waaronder twee technische profielen. En ja, het zijn nog altijd vooral jongens die voor techniek kiezen.

Een van onze belangrijkste opdrachten is om de leerlingen op te leiden voor hun diploma. Maar een andere taak is zeker zo belangrijk: jongeren helpen om een goede plek in de maatschappij te vinden. Wat kunnen Saïd en Lody daar goed bij helpen!

Een jaarlijks terugkerend project is ‘In gesprek met Amsterdamse jongeren’. Saïd en Lody komen tijdens een gastles vertellen over hun leven en over de manier waarop hun samenwerking tot stand is gekomen, voor onze jongeren een mooi verhaal. Het is al bijzonder dat er iemand met een keppeltje in de school aanwezig is. Hebben de leerlingen Lody leren kennen, dan is het niet meer vreemd voor hen en begroeten ze hem enthousiast.

Na de gastles gaan de leerlingen op stap naar plekken waar ze normaal niet komen, zoals het theater Carré, de brandweer, de politie, het Anne Frankhuis. Door deze

bezoeken stappen de leerlingen even uit hun normale leventje en leren ze met een andere blik te kijken naar bijvoorbeeld de politie.

Een ander project dat we met Saïd en Lody hebben gedaan, is het brandweerproject. Leerlingen gingen, met een heuse brandweerauto, op pad met de brandweer om woningen brandveilig te maken. Het was weer een andere wereld voor de jongeren, en een unieke ervaring.

Ook het rolstoelenproject moet genoemd worden. Leerlingen knappen rolstoelen op waardoor mensen in Marokko of Suriname een menswaardiger bestaan krijgen.

Gedreven en enthousiast maken Saïd en Lody de leerlingen bewust van hoe ze in het leven staan. Het duo laat ook zien wat de mogelijkheden zijn voor een mooie toekomst.

Samenwerken met Saïd en Lody vraagt overleg, flexibiliteit en enthousiasme en inzet om je leerlingen na te laten denken over zichzelf en hen de kans te geven hun wereld te vergroten.

Ik hoop dat we nog veel projecten samen zullen doen.

Maria J.G. Thijssen

Teamleider Bovenbouw

Bredero Beroeps College Amsterdam

1 Inleiding

Opgroeien in een gecompliceerde, diverse samenleving als de onze valt niet altijd mee. Met het merendeel van de jongeren gaat het goed. Maar er zijn ook jeugdigen waar het niet goed mee gaat, waar het niet goed mee dreigt te gaan. Jongeren die het niet goed doen op school en hun kansen op een diploma dreigen te verspelen. Jongeren die dreigen te ontsporen richting criminaliteit. Jongeren die het gevoel hebben te worden buitengesloten door de samenleving en radicaliseren. Jongeren die er ongefundeerde, negatieve meningen over bevolkingsgroepen op na houden en die zich niet willen verdiepen in de leefwereld van anderen. Een aantal van deze jongeren hebben het geluk gehad dat ze Saïd Bensellam en Lody van de Kamp hebben ontmoet. De missie van Saïd en Lody: bijsturen voor het rechte pad definitief wordt verlaten.

8

In Amsterdam en omgeving werken Saïd Bensellam en Lody van de Kamp met de methode die hun naam draagt: *Saïd & Lody*. Het is een aanpak waardoor jongeren leren en ervaringen opdoen. De onderwerpen? Beeldvorming, discriminatie, uitsluiting en polarisering, en over de soms verstrekende gevolgen hiervan. Jongeren die met Saïd en Lody in aanraking zijn gekomen, verkennen de samenleving om zich heen, komen tot de ontdekking dat iedereen talenten heeft, ook zichzelf. Ze komen tot het besef dat iedereen de mogelijkheid heeft om weer een positief perspectief op de toekomst te krijgen. In deze handleiding wordt de aanpak *Saïd & Lody* beschreven zodat andere duo's ermee aan de slag kunnen. Saïd en Lody zijn breed actief; ze bezoeken scholen, begeleiden individuele jongeren, geven trainingen op het ministerie van Veiligheid en Justitie en de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur. Deze handleiding richt zich op de aanpak van *Saïd & Lody* op scholen.

Er zijn veel factoren die invloed hebben op de ontwikkeling van een jongere: de ervaringen die hij opdoet, de omgeving waarin hij opgroeit, de vrienden en leeftijdsgenoten met wie hij omgaat, en niet in de laatste plaats de jongere zelf. Door negatieve ervaringen, negatieve factoren in de omgeving of de ontmoeting met 'verkeerde' contacten gaan sommige jongeren een weg op die henzelf, hun familie en de rest van de samenleving veel schade kan berokkenen. Op deze jongeren, 12 tot en met 20 jaar oud en schoolgaand, richt deze handleiding van de methode *Saïd & Lody* zich.

De kern van *Saïd & Lody*? Het scheppen van goede onderlinge verhoudingen, het leggen van verbindingen bij jongeren uit de verschillende gemeenschappen en het openen van de blik op de wereld om hen heen. Dat klinkt abstract, maar de benadering van Saïd en Lody is zo concreet als maar zijn kan. De methode geeft in alle opzichten blijk van oprechte, hartelijke interesse in de jongeren en hun welzijn. De methode is helder en duidelijk over grenzen en over eigen verantwoordelijkheid. De methode biedt perspectief: jongeren krijgen oog voor de wereld buiten die van henzelf, zij komen erachter dat ook zij talentvol zijn en kansen hebben op een prachtige toekomst.

'Saïd & Lody'

De naam van de methode verwijst naar de twee ontwikkelaars: Saïd Bensellam werkt met jongeren en is medeoprichter van stichting Connect Initiatieven. Lody van de Kamp is schrijver en voormalig rabbijn.

Hoe Saïd en Lody met elkaar in contact kwamen? Lody liep in 2010 met een paar joodse jongens, keppel op het hoofd en een verborgen camera mee, door Amsterdam-West. Hun bedoeling was om antisemitisme op straat zichtbaar te maken.

Als ze langs een groepje jongens lopen, steekt één van de jongens ineens zijn rechterhand schuin omhoog: de Hitlergroet. Het incident kwam groot in het nieuws, maar Saïd en Lody vonden elkaar.

De wonderlijke ontmoeting van 'de Marokkaan' en 'de jood' is het gevolg van een telefoontje van Saïd aan Lody. De jongen die zijn rechterarm omhoog had gestoken was één van de jongeren waar Saïd als jongerenwerker mee te maken had. Saïd was geschrokken van het gebaar, en van de ophef die erover ontstond. Hij kende de jongen als iemand die goed bezig was, zich op zijn toekomst voorbereidde. Hij belt rabbijn Van de Kamp op en nodigt hem uit voor een gesprek. Saïd was niet blij met de situatie: de jongen was juist op het goede pad en nu liep hij het risico een strafblad te krijgen. Bovendien zouden de wijk en de jongeren weer negatief in het nieuws komen, terwijl er ondertussen veel positieve ontwikkelingen te noemen waren. Saïd vraagt aan Lody: *'Hoe kunnen we dit samen oplossen?'* De rabbijn pakt de uitnodiging van Saïd aan. Het was deze vraag, vooral het woord 'samen', dat Lody inspireerde. Dit voorval resulteerde in een lange samenwerking en vriendschap tussen Lody en Saïd. Samen zetten ze allerlei projecten op en ontwikkelden ze gaandeweg de aanpak die in deze handleiding beschreven staat.

'Iedereen kan Saïd en Lody zijn, maar je moet het gesprek met elkaar aangaan.'

Lody van de Kamp

Aan de slag in Amsterdam

Saïd Bensellam en Lody van de Kamp hebben vanaf 2011 hun methode uitgewerkt. In opdracht van de gemeente Amsterdam werd de aanpak uitgevoerd op verschillende scholen in Amsterdam. Deelnemers waren Amsterdamse jongeren van verschillende

achtergronden en uit verschillende milieus die anti-islamitische, antisemitische, antihomo en andere polariserende uitspraken deden of

hadden gedaan en die tevens gedrag vertoonden waaruit bleek dat zij risico liepen te criminaliseren of te radicaliseren.

Onder de titel 'Amsterdamse Jongeren in Gesprek' (AJIG) hebben Saïd Bensellam en Lody van de Kamp de aanpak al vaak ingezet in Amsterdam. Ook buiten Amsterdam zijn zij actief: in Arnhem, Alkmaar en Haarlemmermeer is het tweetal inmiddels op verschillende scholen geweest. De resultaten? Die zijn goed, heel goed. Onderlinge verhoudingen verbeteren, verbindingen tussen gemeenschappen ontstaan, werelden worden geopend en kansen voor een mooie toekomst worden ontdekt.

Landelijke uitrol 'Saïd & Lody'

Het succes van *Saïd & Lody* verdient het om landelijk uitgerold te worden naar plaatsen waar de problemen zich aandienen. Inmiddels breiden Saïd en Lody hun werkterrein uit, maar er is meer nodig. Zij kunnen het niet alleen. De problemen zijn te wijdverspreid. Meer duo's als Saïd en Lody zijn nodig. Daarom gaan Saïd en Lody nieuwe duo's trainen die lokaal aan de slag kunnen. Om de aanpak *Saïd & Lody* overdraagbaar te maken is dit handboek geschreven.

2 'Saïd & Lody' in vogelvlucht

2.1 De aanleiding

Probleemomschrijving

De methodiek *Saïd & Lody* richt zich op jongeren (12 t/m 20 jaar), vaak met een zwak zelfbeeld, die dreigen te ontsporen of al ontspoord zijn. Bij *Saïd & Lody* gaat het om jongeren die er ongefundeerde negatieve meningen over anderen op na houden op basis van etniciteit, cultuur of religie. Deze jongeren willen zich over het algemeen niet in de leefwereld van anderen verdiepen, benaderen anderen generaliserend en afwijzend; soms wakkeren ze zelfs conflicten aan. Aan de andere kant kunnen jongeren ook zelf negatieve ervaringen opgedaan hebben waardoor ze zich gediscrimineerd of buitengesloten voelen en een ongelijke positie in de samenleving ervaren. Negatieve factoren in de persoonlijke leefsfeer, zoals problemen thuis of verkeerde contacten, kunnen hieraan bijdragen. Jongeren hebben het gevoel niet erkend en daardoor onderschat te worden in mogelijkheden en talenten. Hier reageren ze verschillend op: sommigen met een afwachtende, passieve of negatieve houding; anderen duiken de criminaliteit in of isoleren zich van de samenleving. Dat laatste kan in extreme gevallen tot radicalisering leiden. Samengevat kunnen de volgende thema's aan de orde komen:

Discriminatie: Het ongelijk behandelen en achterstellen van mensen op basis van bepaalde kenmerken, bijvoorbeeld etniciteit, cultuur, religie of seksuele voorkeur.

(Sociale) uitsluiting: Verbanden zijn ontoegankelijk voor mensen of groepen met bepaalde (gedeelde) kenmerken, bijvoorbeeld etniciteit, cultuur of religie.

Polarisering: Het veroorzaken van een *conflict* of het versterken van tegenstellingen tussen (bevolkings)groepen.

Criminalisering: het vertonen van strafbaar gedrag (het plegen van kleine of grotere delicten) en het risico om af te glijden in de criminaliteit. Wij onderscheiden drie categorieën:

- Jongeren die zelf nog niet in aanraking met politie en of justitie zijn gekomen, maar die risico lopen in de criminaliteit te belanden. Iemand kan bijvoorbeeld een 'meeloper' zijn of een broer of zus hebben die zich in criminele kringen bevindt.
- *First-offenders:* jongeren die voor de eerste keer met justitie in aanraking komen.
- Jongeren die al meermalen met politie en justitie in aanraking zijn gekomen.

Radicalisering: Het proces waarbij de gedachten en gedragingen van een persoon of groep extremer worden en in toenemende mate afwijken van de gangbare norm in de cultuur, waardoor de persoon of groep geneigd is extremistische daden te plegen. Het individu of de groep vervreemdt steeds meer van de maatschappij en kan daarna steeds meer neigen naar het uitvoeren van zijn gedachten.

Door criminalisering en radicalisering van jongeren is de kans aanzienlijk dat ze slecht presteren op school en daarmee de kansen op een diploma (startkwalificatie) verspelen*.

* Voor jongeren zonder startkwalificatie geldt een verlengde leerplicht tot 18 jaar (de kwalificatieplicht). Jongeren zonder startkwalificatie worden tot hun 23e jaar gestimuleerd om alsnog een diploma te halen (de RMC-wet, Regionale Meld- en Coördinatiefunctie Voortijdig Schoolverlaten).

Wanneer iemand processen-verbaal krijgt, vervolgt wordt en uiteindelijk een strafblad krijgt, heeft dat grote consequenties voor de toekomst. Met een strafblad krijg je geen bewijs van goed gedrag (VOG), wat je vaak nodig hebt om een baan te krijgen.

2.2 Doel

Doel van de methode *Saïd & Lody* is een bijdrage leveren aan het vergroten van de weerbaarheid van jongeren van 12 tot en met 20 jaar. Hiermee willen we ontsporing van jongeren (zoals *discriminatie, uitsluiting, polarisering, criminalisering en radicalisering*) voorkomen en tegengaan.

Onder weerbaarheid verstaan we: een positief zelfbeeld; het ontdekken en benutten van steun in je omgeving; het stimuleren van een kritisch-positief beeld van de samenleving en het verlangen om op zoek te gaan naar kansen en naar een functionele plek in de samenleving.

Het hoofddoel van *Saïd & Lody* is uitgewerkt in de volgende subdoelen:

- 1 Kennis overbrengen en bewustwording bevorderen over beeldvorming, discriminatie, uitsluiting en polarisering, en wat daarvan de gevolgen kunnen zijn.
- 2 Een positieve houding tegenover een diverse en vreedzame samenleving stimuleren.
- 3 Het vergroten van bewustwording dat iedereen een bijdrage kan leveren aan de samenleving en daarbij zijn (unieke) talenten kan inzetten.
- 4 Het vergroten van de weerbaarheid door het ontdekken en benutten van steun in je omgeving.
- 5 Het vergroten van de weerbaarheid door positieve gedragsalternatieven te herkennen, te erkennen en te ervaren.
- 6 Het vergroten van de weerbaarheid door het opdoen van (praktische) kennis en tips over, en oefenen met situaties van groepsdruk of sociale druk.

2.3 De doelgroep

De doelgroep bestaat uit schoolgaande jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 20 jaar bij wie de school, een docent of een externe partner zoals schoolinspectie, schoolagent of gemeente signaleert dat er spanningen zijn op het gebied van *discriminatie, uitsluiting, polarisering, criminalisering en radicalisering*.

Intermediaire doelgroepen

Docenten

De docenten van een klas vervullen een sleutelrol. Zij moeten de klas voor, gedurende en na het traject enthousiasmeren en het traject voortzetten. Het is daarom verstandig een docent die dicht bij de leerlingen staat te betrekken: de mentor.

Ouders/verzorgers

Idealiter worden naast de jongeren als doelgroep ook de ouders en/of verzorgers van de jongeren betrokken. Voorwaarde is dat zij reeds betrokken zijn bij de school. Als dit niet het geval is, is het binnen dit project niet mogelijk om ook hen te laten deelnemen.

Ouders/verzorgers worden inhoudelijk geïnformeerd over het project maar krijgen ook 'tools' zodat de jongeren tijdens en na afloop van het traject hun ervaringen kunnen delen met het thuisfront. Waar mogelijk zal het duo alles wat de jongeren op de projectdagen meekrijgen, laten aansluiten op de leefwereld thuis.

3 De aanpak

3.1 De aanpak

De aanpak van *Saïd & Lady* ziet er in het kort als volgt uit: een klas waar probleemgedrag onder de leerlingen voorkomt, of waar een incident heeft plaatsgevonden, wordt over het algemeen een periode van drie of vier maanden begeleid, soms wat langer. Afhankelijk van de situatie in de klas (soort probleemgedrag, soort incident) krijgen de leerlingen een introductieles van het duo en nemen zij de jongeren mee naar locaties die hun wereld verbreden zoals naar de Anne Frank Stichting, een bezoek aan de politie of aan een brandweerkazerne. Door samen de lessen te geven, geeft het duo het goede voorbeeld aan de jongeren.

'Ik ben niet bezig met de moslim, de hindoe, met de jood. Ik ben bezig met een ander. Met een mens.'

Lody van de Kamp

Het is maatwerk. De aanpak is afhankelijk van wat de jongeren precies nodig hebben. Het is dus belangrijk dat een duo door middel van gesprekken met de schoolleiding, betrokken docenten en door de klas te observeren tijdens de introductieles en de daaropvolgende excursies bepaalt wat nodig is. Is er een acuut incident, dan is het essentieel dat er snel geschakeld wordt; dat het gesprek met de jongeren zo spoedig mogelijk wordt gevoerd.

3.2 Basisprincipes

Saïd & Lady werkt vanuit vier basisprincipes. Deze basisprincipes vormen de 'kern' van de aanpak.

1. De mens staat centraal

Vul niet in hoe je denkt dat een ander is, maar ga open in gesprek. Zie de ander als een mens. Als je met iemand in gesprek gaat, probeer je je een beeld te vormen van de

ander. In plaats van te oordelen verplaats je je in de ander door vragen te stellen zoals: waarom is de situatie zoals die is? En: wie ben je? Spiegel jezelf: zie jezelf in de ander. Door jezelf te verplaatsen in de ander, kom je erachter waar hij of zij staat en kun je samen bedenken hoe je eruit kan komen.

2. Doorbreek generaliserende beeldvorming

Beelden ontstaan door gebrek aan kennis en contacten; door elkaar niet te ontmoeten en elkaar niet te leren kennen. Op het moment dat je kennis opdoet en met elkaar in gesprek gaat, vallen veel verschillen weg. Je komt erachter dat je elkaar wat te bieden hebt. Beelden komen vaak door externe informatie tot stand, al dan niet politiek gekleurd en bevooroordeeld, bijvoorbeeld vanuit (sociale) media en de politiek. De grootste vijand is beeldvorming: niet de vijand die we denken te hebben, maar het beeld dat we hebben over de ander.

Saïd & Lady gaat over generaliserende beeldvorming van 'de ander', over de beeldvorming van mensen met een andere religie of etniciteit dan de jouwe. De methode behandelt ook de beeldvorming van de jongeren zelf (de doelgroep van *Saïd & Lady*) richting instanties zoals de politie, het Openbaar Ministerie maar ook culturele en maatschappelijke instanties zoals musea. *Saïd & Lady* zet in op het doorbreken van generaliserende beeldvorming, bijvoorbeeld ongefundeerde, negatieve opvattingen over politie en het Openbaar Ministerie. De aanpak richt zich ook op het verbreden van de leefwereld van jongeren door bijvoorbeeld een museum te bezoeken of deel te nemen aan een maatschappelijk project. De primaire doelgroep wordt gevormd door de jongeren, maar het doorbreken van generaliserende beeldvorming werkt twee kanten op. Ook de politie bijvoorbeeld leert van de ontmoeting met deze jongeren.

3. Iedereen heeft talent

De jongeren, de doelgroep van deze interventie, worden vaak bestempeld als probleemjongeren. Om deze jongeren positieve stappen te laten zetten, is het belangrijk dat er met een 'andere' bril naar hen gekeken wordt. Zoom in op de talenten en mogelijkheden die wellicht niet meteen aan de oppervlakte te zien zijn. Geef jongeren de ruimte om het beste uit zichzelf te halen.

4. Wees oprecht, helder, duidelijk én bied kansen

De doelgroep van *Saïd & Lody* laat vaak probleemgedrag zien of heeft een negatieve houding. Spreek jongeren hierop aan. Wees daarin oprecht, helder en duidelijk. Oprecht in je interesse in het welzijn van de jongere. Leef je in in de doelgroep. Inleven betekent niet dat je je ook identificeert met de doelgroep. Een officier van justitie probeert zich bijvoorbeeld in te leven in het leven van een dader, in diens maatschappelijke context en manier van denken. Daarmee vereenzelvigt hij zich niet met de dader. Wees helder in je boodschap: veel jongeren zijn niet bezig met hun toekomst. Vertel ze dat er een toekomst voor ze aankomt waarvoor zij zelf de verantwoordelijkheid dragen. Op de korte termijn is dat overgaan naar de volgende klas. Op de langere termijn is dat een studie afronden en werk vinden. Confronteer hen bijvoorbeeld met hun machogedrag en vraag: 'Wat wil je met je met je toekomst doen?' Communiceer altijd duidelijk, kom je afspraken na en doe geen loze beloften.

Besef dat je niet alleen door de inzet van een interventie het gedrag van een jongere kan veranderen. Probeer ook een concrete oplossing te bieden. Met een oplossing wordt in dit geval bedoeld: toegang tot school, tot stageplekken en uiteindelijk tot de arbeidsmarkt. *Saïd & Lody* streeft ernaar waar mogelijk jongeren kansen te bieden om werkervaring op te doen ([zie stap 6](#)

en [onder 4.5 voor voorbeelden](#)). Het duo kan en hoeft dit niet allemaal zelf te begeleiden. Belangrijk is om te bepalen bij wie je de verantwoordelijkheid van begeleiding kunt neerleggen.

Deze basisprincipes bepalen ook wat duo's in huis moeten hebben om de methode adequaat toe te passen ([zie pagina 20 over de benodigde competenties](#)).

Didactische aanwijzingen

Zowel voor de introductieles als de excursies is er een aantal (didactische) aanwijzingen:

- Het is van belang een positieve houding te hebben richting het andere lid van het duo en de leerlingen. Wees je bewust van je eigen houding en de onderwerpen die je zelf lastig vindt.
- Zorg voor dynamiek: betrek leerlingen bij het verhaal tijdens de introductieles door vragen te stellen. Bied afwisseling tijdens de excursies; laat er niet alleen gepraat worden, maar onderneem ook activiteiten.
- Stem je verhaal af op de leerlingen/de klas:
 - Bij een rustige klas waar veel vragen worden gesteld, kan meer verteld worden en de diepte in worden gegaan. Bij een onrustige klas blijf je bij de kern van de les of de excursie en probeer je de leerlingen te betrekken door het thema te relateren aan hun eigen ervaringen.

'Ik werd afgewezen en bestempeld als probleemjongen. Terwijl talent in mij zat. Een diamant moet je slijpen. Ik werd toen geslepen. Dat heeft mij gebracht waar ik nu ben.'

Saïd Bensellam

- Kies – afhankelijk van de groepsdynamiek – wie van het duo vooral het woord voert. Bedenk: van wie komt de boodschap het beste aan?
- Stel vragen om te checken of leerlingen de onderwerpen begrijpen die worden besproken. Weten ze bijvoorbeeld wat een ‘startkwalificatie’, een ‘netwerk’ of Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) is?
- Probeer alle leerlingen te betrekken bij de gesprekken en bij de activiteiten, niet alleen de leerlingen die op de voorgrond treden.
- Stel open vragen aan de leerlingen. Houd er wel rekening mee dat bij gevoelige onderwerpen – zoals ervaring hebben met de politie – een leerling er mogelijk niet over wil praten. Respecteer dat.

3.3 De aanpak: drie fasen, maar het blijft maatwerk

De opbouw van het project is gebaseerd op praktijkervaringen met deze doelgroep. Hieronder wordt de aanpak gefaseerd uiteengezet. De beschrijving geeft bouwstenen voor de aanpak. Het is echter maatwerk: de precieze aanpak wordt ontwikkeld door het duo en deels tijdens het traject bepaald.

FASE 1: Vraag of aanbod

Het werkterrein van *Said & Lody* richt zich in eerste instantie op gemeenten waar de afgelopen periode maatschappelijke onrust (waarneembare uitingen van discriminatie, uitsluiting, polarisatie, criminalisering of radicalisering) onder jongeren (op scholen) is geweest of nog gaande is. Een traject kan op verschillende manieren starten: door een vraag van een school of gemeente of door een aanbod van een duo.

Vanwege maatschappelijke onrust in een gemeente of een incident op een school/scholen kan gevraagd worden om een traject in te zetten vanuit:

- Een gemeente
- Een school/docent
- De politie
- Het Openbaar Ministerie

Het kan ook zijn dat een duo zelf contact opneemt en aanbiedt een traject op te zetten, nadat er in een bepaalde gemeente of op een bepaalde school maatschappelijke onrust is ontstaan.

Wanneer de vraag vanuit een gemeente komt, benaderen duo's – in overleg met de gemeente – de school, de scholen of andere onderwijsinstellingen waar de signalen vandaan komen. Deze benadering richt zich in eerste instantie op directie/managementniveau of bestuursniveau. Wanneer de vraag vanuit een school, vanuit de politie of het Openbaar Ministerie komt, benadert het duo ook altijd de desbetreffende gemeente om de vraag te bespreken. De trajecten worden doorgaans

door een gemeente gefinancierd. De gemeente is dan ook de opdrachtgever. In de praktijk kan het natuurlijk ook een andere partij zijn die een traject financiert.

Duo's

Het is de bedoeling dat met het verschijnen van dit handboek en de trainingshandleiding die ontwikkeld is, nieuwe duo's getraind zullen worden, die met *Said & Lody* aan de slag kunnen. Idealiter werkt een duo in de regio waar zij woonachtig zijn.

FASE 2: Opstart en uitvoering van het traject

Trajecten kunnen er heel verschillend uitzien. Hier volgen vijf stappen om een traject op te starten en uit te voeren:

Stap 1. Afspraken maken met de school

Met de school wordt gesproken over de problematiek die speelt, en het traject dat wordt ingezet. De volgende afspraken worden met de school gemaakt:

- Inleidend gesprek met de betrokken docenten (90 minuten)
- Optioneel: inleidend gesprek met ouders/verzorgers (90 minuten)
- Inleidende gastles door duo (circa 45 minuten; maximaal 30 leerlingen per keer)
- Ervarend leren: drie á vier excursies (elk van één dagdeel)
- Een afsluitend evaluatiegesprek met docenten en leerlingen (90 minuten)
- Faciliteren rolmodellen

Stap 2. Inleidend gesprek met de betrokken docenten

Het duo geeft uitleg over het traject.

- Introductie duo: de ervaringen van Saïd en Lody.
- In gesprek met de docenten: wat speelt er onder de leerlingen? Wat is er nodig?
- Uitleg over het traject (de gastles, de excursies en de basisprincipes).
- De rol van de docent.

De rol van de docent is zeer belangrijk. De leraar bepaalt hoe de stemming in de klas is. Vooraf, gedurende en na het traject moet hij of zij de leerlingen enthousiasmeren en begeleiden. Vraag van de docent een actieve en positieve houding: actief in het orde houden en het betrekken van leerlingen bij de onderwerpen. Laat hem of haar helpen om een

positieve sfeer te creëren, nodig om de leerlingen te kunnen inspireren. Geef aan dat de docenten tijdens de lessen en excursies actief worden betrokken bij de thema's; ook hen zullen vragen worden gesteld, bijvoorbeeld naar hun eigen ervaringen.

Stap 3 (optioneel). Inleidend gesprek met ouders en verzorgers

Randvoorwaarde: de ouders/verzorgers zijn reeds betrokken bij de school. Idealiter wordt proactief contact gelegd met de ouders (door de school).

Het duo gaat in gesprek met ouders en verzorgers:

- Introductie duo en uitleg over het project. Het duo vertelt over zijn ervaringen en over zijn werkwijze om leerlingen te bereiken.
- In gesprek gaan over de manier waarop de ouders bij kunnen dragen aan het welslagen van het traject en hun kinderen, en hun gezinnen verder op weg te helpen. Een stimulerende houding van ouders thuis richting hun kinderen is van belang voor het succes van het traject.
- De steun van ouders is niet altijd aanwezig. Het duo probeert hier zoveel mogelijk rekening mee te houden in het traject.

Stap 4. Inleidende gastles voor leerlingen

De inleidende gastles staat in het teken van kennismaking en beeldvorming. Aan de hand van de introductie van het duo wordt tegelijkertijd aandacht besteed aan beeldvorming. Daarnaast wordt er verteld wat het traject inhoudt en wordt er bepaald wat voor excursies er gaan plaatsvinden. De les bestaat uit bouwstenen die door een duo kunnen worden gebruikt. Zie 4.1. voor een uitgebreide beschrijving van de mogelijke invulling van de gastles.

Introductie van het onderwerp

Doel: Kennis vergroten over beeldvorming (over de 'ander').

Het duo vertelt over hun verschillende leefwerelden. In het geval van Saïd en Lody blijkt daaruit dat er een krachtige beeldvorming bestaat van vermeende vijandschap tussen moslims en joden die door kennismaking doorbroken wordt. Het duo laat zien dat zij maatjes zijn, die alles met elkaar kunnen bespreken. Leerlingen leren dat beeldvorming doorbroken moet worden en dat deze ook doorbroken kan worden.

Het vervolg van de les is afhankelijk van de problematiek in de klas. Dit is soms deels al bekend door voorgesprekken met de school en docenten. (Groten)deels wordt het vervolg ook bepaald door de situatie in de klas, waarop het duo anticipeert. Door de klas nauwlettend te observeren kom je doorgaans tot de inhoud van het vervolgtraject. Zie 4.1. voor een aantal bouwstenen die gebruikt kunnen worden tijdens de introductie.

Stap 5. Ervarend leren

Stap 5 staat in het teken van 'ervarend leren'. Ervarend leren is het creëren van een actieve leersituatie. Door het opdoen van ervaringen en hierop te reflecteren wordt op een andere manier geleerd dan enkel over een thema praten (kennisoverdracht en uitwisseling). Bij *Saïd & Lody* wordt ervarend geleerd tijdens de excursies. De inhoud van de excursies sluit aan op de problematiek en behoeften van de groep leerlingen. Hieronder volgen enkele voorbeelden van de excursies.

Ervarend leren in de vorm van drie á vier excursies (van elk één dagdeel)

De keuze voor de excursies wordt bepaald door de problematiek in de klas. Denk hierbij aan bezichtiging, rondleiding en coaching op plaatsen die buiten het dagelijks bereik van de doelgroep ligt. Bijvoorbeeld:

- Bezichtiging/rondleiding bij faciliterende hulpinstanties zoals politie, brandweer, ambulancediensten, het Openbaar Ministerie.
- Bezichtiging/rondleiding bij culturele en maatschappelijke instanties zoals theaters, musea, monumenten, sportlocaties, burgerschapsprojecten.
- Sociale en maatschappelijke vaardigheidstrainingen.

Onderdeel van deze excursies zijn de gesprekken van de duo's met de leerlingen, workshops op locatie, introducties met rolmodellen en netwerkcontacten uit de doelgroepen, het stimuleren van het dragen van maatschappelijke verantwoordelijkheden etc. In hoofdstuk 4 staat ter inspiratie een aantal voorbeeldexcursies van Saïd & Lody beschreven.

Voorbeelden van ervarend leren: excursies en aanleidingen voor deze excursies van Saïd en Lody in Amsterdam

Hier volgt een aantal voorbeelden van ervarend leren van *Saïd & Lody*, en de aanleiding om voor deze excursies te kiezen.

De voorbeelden dienen als inspiratie om op lokaal niveau excursies te bedenken, die passen bij de doelgroep, de problematiek en de lokale context.

1. Bezoek aan faciliterende hulpinstanties

Voorbeelden: politie, brandweer, ambulancediensten, het Openbaar Ministerie.

Ervarend leren: naar de brandweer

Aanleiding: discriminatie

Het goede voorbeeld wordt op verschillende manieren gegeven. Als er sprake is van een heftige vorm van discriminatie nemen Saïd en Lody de jongeren mee naar een brandweerkazerne. Ze werken samen met

een Marokkaans-Nederlandse brandweerman. Deze laat zien dat er grote diversiteit is bij de collega's die bij de brandweer werken, een ploeg net zo divers als de klas. De brandweelieden hebben onder andere een Marokkaans-Nederlandse, Turks-Nederlandse of Nederlandse achtergrond. Het korps bestaat uit homo's, hetero's etc. De brandweerman vertelt dat je onderling kan geïnterimeer, maar als het alarm gaat, moet je er blindelings op kunnen vertrouwen dat je collega's je bijstaan in de brand. Het maakt dan niet uit van welke afkomst iemand is of van welke geaardheid. In de klas geldt hetzelfde, uiteindelijk heb je elkaar ook nodig om te leren, kennis op te doen en allemaal je diploma te halen.

Ervarend leren: naar de Politieacademie

Aanleiding: spanningen tussen jongeren en de politie
In een klas kwam de politie ter sprake: de reacties op de rol van de politie waren fel. De leerlingen associëren de politie met geweld, verraad, discriminatie. Volgens hen is de politie bovendien de uitvoerder van een onbetrouwbare overheid. Saïd en Lody namen de leerlingen vervolgens mee naar de Politieacademie. Hun doel? Het beeld nuanceren dat de jongeren hadden. Hen laten weten dat politiemensen 'gewone mensen zijn, net als wij', dat agenten ook een verantwoordelijkheid dragen en dat ze in feite hulpverleners zijn.

Tijdens een training, interactieve sessies en rollenspellen met studenten aan de academie leerden de leerlingen hoe de politie omgaat met hangjongeren en buurtoverlast. Ze kregen uitleg over welke stappen de politie neemt in bepaalde situaties, bijvoorbeeld bij een aanhouding. Deze situaties werden met rollenspellen nagebootst. Aan het einde volgde een evaluatie. De leerlingen leerden onder meer dat de politie niet zomaar een bepaalde actie neemt maar dat daar stappen aan voorafgaan. Zie verder, onder 4.2.

2. Bezichtiging/rondleiding bij culturele en maatschappelijke instanties

Voorbeelden: theaters, musea, monumenten, sportlocaties en burgerschapsprojecten

Bij deze excursies worden de jongeren meegenomen naar plekken waar ze doorgaans niet komen. Met deze excursies verbreed je de wereld waarin zij leven en draag je bij aan hun ontwikkeling.

Ervarend leren: naar het Anne Frank Huis

Aanleiding: uitsluiting in de klas

Soms gaat het er in een klas heftig aan toe. Iemand of een groepje jongeren wordt uitgesloten. Saïd en Lody nemen de leerlingen in zo'n geval bijvoorbeeld mee naar het Anne Frank Huis. Aan de hand van het verhaal van Anne Frank laten ze zien waar uitsluiting van mensen toe kan leiden. Zie verder, onder 4.4.

Naast het Anne Frank Huis nemen Saïd en Lody jongeren bijvoorbeeld ook mee naar een theatervoorstelling in Carré.

Ervarend leren: naar de sportschool

Aanleiding: gebrek aan discipline

Wanneer het een klas ontbreekt aan discipline kunnen Saïd en Lody de jongeren bijvoorbeeld meenemen naar een sportschool. Om de beste te worden in een sport (een doel te bereiken), bijvoorbeeld kickboksen, heb je discipline nodig. Zie verder, onder 4.3.

Ervarend leren: het Rolstoelenproject

Aanleiding: versterken zwak zelfbeeld

Saïd heeft in de kelder van Wow in Bos en Lommer Amsterdam een opslag voor rolstoelen. De rolstoelen worden daar verzameld en gerepareerd en uiteindelijk naar Marokko en Suriname gebracht. Leerlingen van een school in Amsterdam werken mee aan het project. Tijdens technieklessen knappen zij rolstoelen op. Het doel van dit project? Maat-

schappelijke verantwoordelijkheid nemen; de leerlingen werken mee aan een project waarmee zij anderen helpen. Zij zetten daarbij hun talent in (techniek in dit geval). Een ander, net zo belangrijk doel is om het zelfbeeld van de jongeren te veranderen: ze ervaren dat ze talenten hebben, die ze kunnen inzetten en waarmee je een bijdrage kunt leveren. 'Hier laat je iets achter'. Zie verder, onder 4.5.

3. Sociale en maatschappelijke vaardigheidstrainingen

Sociale vaardigheidstraining door studenten Hogeschool

Aanleiding: gebrekkige sociale vaardigheden

Studenten aan de Hogeschool van Amsterdam geven een cursus sociale vaardigheden aan leerlingen. Dit heeft een dubbele werking: de leerlingen leren iets over sociale vaardigheden en de studenten aan de Hogeschool fungeren als rolmodel.

FASE 3: Afsluiting

Stap 6. Het afsluitende evaluatiegesprek met docenten en leerlingen (90 minuten)

Het duo evalueert het traject met de school/docenten:

- Het verloop van de planning.
- De min- en pluspunten van het traject (proces en inhoud).
- De borging van het resultaat.

Het duo gaat met de docenten en de leerlingen in gesprek over:

- De indrukken van de afgelopen maanden.
- Wat de minst geslaagde momenten waren.
- Wat de mooiste momenten waren.
- Kennis en beelden bij beeldvorming, discriminatie, uitsluiting en polarisatie en de gevolgen hiervan.
- Wat er geleerd is tijdens de excursies en hoe dit wordt uitgedragen door de leerlingen, docent(en) en door de school.

- Welke rol de leerlingen zichzelf nu toedichten in het uitdragen van de kennis en gevoelens van de afgelopen maanden.
- Welke kansen er nu voor de leerlingen liggen in het oppakken van hun maatschappelijke verantwoordelijkheid.
- Hoe gaan de leerlingen nu om met afleiding, druk en beïnvloeding van leeftijdsgenoten.
- Wat zijn de plannen en toekomstvisie op de korte termijn (en de eerste stap om daar te komen) en op de langere termijn.

Stap 7. Het faciliteren van werkervaring en rolmodellen

Met de docenten, mentoren en/of schoolleiding wordt bekeken welke leerlingen het meest in aanmerking komen om werkervaring op te doen en/of als rolmodel kunnen fungeren.

Werkervaring faciliteren

Laat waar mogelijk jongeren kennismaken met de arbeidsmarkt. Dit kan gefaciliteerd worden via het netwerk van het duo. Denk hierbij aan:

- Het koppelen van jongeren aan een werkgever of vrijwilligersproject waar jongeren een (maatschappelijke) stage of vrijwilligerswerk kunnen doen.
- Het creëren van werkervaringsprojecten op school (zie voor voorbeelden onder 4.5).

De jongeren die werkervaring opdoen, koppelen deze ervaring weer terug naar de school, de klas en/of andere leerlingen. Zij vertellen waar ze mee bezig zijn en wat ze daarvan leren.

Rolmodellen faciliteren

Het duo observeert gedurende het traject de leerlingen. Geschikte rolmodellen dienen zich vaak vanzelf aan. Begeleid de jongeren in hun rol als rolmodel. Het kan zijn dat

voor deze jongeren werkervaring wordt gefaciliteerd en dat zij daarmee een goed voorbeeld zijn voor hun klasgenoten. Zij kunnen ook een rolmodel zijn in het bestrijden van beeldvorming, vooroordelen, discriminatie en polarisatie. Idealiter volgen de beoogde rolmodellen een training (denk aan *peer-guide*, *peer-educator*).

De duo's gaan aan de hand van de bevindingen van het afsluitende evaluatiegesprek met docenten en leerlingen in gesprek met de partners over de trainingen en de stages.

3.4 Profielschets duo's

Het duo...

Bijzonder aan deze methode is dat er wordt gewerkt met twee complementaire rolmodellen. Dat betekent dat er niet enkel moet worden gekeken naar de competenties van de individuen die met de methode aan de slag gaan, maar ook naar de manier waarop het tweetal elkaar aanvult, en in welk opzicht zij als positieve rolmodellen kunnen functioneren. Hier volgt een profielschets van de duo's.

Positief rolmodel om beeldvorming over 'de ander' te veranderen

Saïd Bensellam en Lody van de Kamp zijn een uniek duo. Ze hebben elkaar per toeval ontmoet en zijn naar aanleiding daarvan gaan samenwerken. Het is ook een ongewoon duo: 'de Marokkaan' en 'de jood'. Aan deze combinatie kleven allerlei beelden en vooroordelen. Een veelgehoorde associatie als het gaat om moslims en joden is het conflict tussen Israël en Palestina: 'Moslims en joden kunnen niet samen.' Voor Saïd en Lody bestaan deze beelden niet (meer). Zij zien elkaar als mens. Hun samenwerking en de manier waarop zij met elkaar omgaan, is een cruciaal onderdeel van de methode *Saïd & Lody*. Als personen en in dit geval als duo dienen zij als rolmodel voor de jongeren.

Nieuwe duo's kunnen een geheel andere achtergrond hebben dan Saïd en Lody. Man, vrouw, jong, oud, LHBTI, het kan allemaal. Een 'verrassingselement' in de combinatie is wel essentieel voor de aanpak. Een duo passend bij de aard van de problematiek is eveneens van belang. Een paar voorbeelden:

- In een stad waar jongeren veel overlast veroorzaken zou een duo kunnen bestaan uit iemand vanuit de Justitiehoek en een jongerenwerker.
- Is er maatschappelijke onrust in een regio waar een asielzoekerscentrum is gevestigd? Een duo, bestaande uit iemand vanuit het asielzoekerscentrum en iemand vanuit de lokale bevolking, is dan een mooie combinatie.

Zijn er spanningen tussen mensen of groepen met verschillende (etnische of religieuze) achtergronden, neem dit, indien mogelijk, mee in de samenstelling van het duo.

Synergie, 'klik' en wederzijds respect

Tussen de twee personen moet synergie zijn: het effect van de samenwerking is groter dan wat elk van de personen afzonderlijk zou kunnen bereiken. Het is de meerwaarde die ontstaat door samen te werken. *Synergie* zou je kunnen samenvatten als 'een en een is drie', samen bereik je meer dan wanneer je het allebei alleen zou doen. Er moet een 'klik' zijn en wederzijds respect. Alleen dan kan het duo als voorbeeld dienen van het doorbreken van de beeldvorming over de ander.

Said & Lady werkt vanuit **vier basisprincipes**. Deze basisprincipes vormen de 'kern' van de aanpak. Duo's hebben dan ook *gezamenlijk* een bepaalde houding en aantal competenties nodig om in staat te zijn deze kern te kunnen uitdragen.

1 De mens staat centraal

- Een open, geïnteresseerde houding naar mensen toe.
- Uitstekende sociale vaardigheden.
- Ervaring met de doelgroep is een pré. Feeling met de doelgroep is een vereiste.

2 Doorbreek generaliserende beeldvorming

- Bruggenbouwer: kan verbinding zoeken, juist waar een grote kloof tussen mensen staat.

3 Iedereen heeft talent

- Ziet en versterkt mogelijkheden en talenten van mensen, die wellicht niet meteen aan de oppervlakte te zien zijn.
- Geeft jongeren de ruimte om het beste uit zichzelf te halen.

4 Wees oprecht, duidelijk én bied kansen

- Oprechtheid in de houding naar jongeren, hun welzijn en hun toekomst.
- Bij probleemgedrag of een negatieve houding: spreek jongeren hier constructief op aan en bied tegelijkertijd kansen.

20

En verder:

Kennis

- [Basis]kennis over (processen van) beeldvorming, discriminatie, uitsluiting, polarisatie, criminalisering en radicalisering.
- [Basis]kennis over religie en geschiedenis (Tweede Wereldoorlog, kolonialisme etc.).

Inspireren, motiveren en activeren

- Om jongeren te inspireren, te motiveren en te activeren moet je de wereld van de jongeren kunnen begrijpen.
- Jongeren inspireren door het vertellen van verhalen tijdens lessen en excursies.
- Jongeren motiveren om over hun toekomst na te denken.
- Jongeren activeren om aan hun toekomst te gaan werken.

Eigen creativiteit

Said & Lady is geen vastomlijnde methode. Het vraagt een eigen invulling van de lessen en de excursies. Daarvoor is creativiteit nodig.

Een groot netwerk

Het duo kent de gemeente/regio waar de methode wordt uitgevoerd. Om passende excursies te bedenken en te organiseren is een groot netwerk nodig. Hiermee creëren zij een wederzijdse verbinding tussen jongeren en de samenleving.

*'Een brug slaan kun je niet alleen,
je moet twee oevers hebben om aan te landen.'*

Lody van de Kamp

3.5 Randvoorwaarden voor toepassing

Samenwerking met politie en Openbaar Ministerie

Binnen Saïd & Lody wordt, indien nodig, samengewerkt met de politie en het Openbaar Ministerie. Randvoorwaarde om een traject te starten is instemming hiermee. Politie en Openbaar Ministerie zijn tevens als handhaver een stok achter de deur wanneer een situatie met een leerling de verkeerde kant uit gaat.

Wat hebben duo's nodig van scholen, subsidiegevers etc.?

- Een helder subsidiebeleid: op korte termijn beschikbaar stellen van voldoende gelden voor het hele traject maakt een snelle interventie mogelijk.
- Afbakening van de taak en ondersteuning van de duo's: duidelijke taakverdeling binnen de school, bijvoorbeeld tussen docenten en/of teamleiders afspraken maken voor de sessies op school en de trajecten buiten school die ondersteuning geven in het traject en de afspraken maken voor de sessies op school en de trajecten buiten school.
- Een effectieve, snelle trajectbegeleiding.
- Mogelijkheid om op korte termijn te worden ingezet.

3.6 Indicatie van de kosten

De kosten vallen uiteen in eenmalige aanloopkosten en terugkerende kosten. De exacte kosten zijn afhankelijk van de lokale situatie. Naast de uren die het duo maakt, vraagt een traject ook een tijdsinvestering van de contactpersonen bij de gemeente en de school. Hiernaast staat een ruwe indicatie van de kosten, gebaseerd op een duo en twee klassen en uitgaande van een richtbedrag van € 450 per dagdeel voor een duo.

Aanloopkosten*		
Activiteit	Dagdelen	Kosten
Training nieuwe duo's (training en meelopen) – training en voorbereiding	6	€ 2700
Inhuren trainer (i.s.m. Saïd en Lody wordt de training gegeven) – training en voorbereiding	4	€ 1800
Terugkoppeling en inhoudelijke evaluatie met de trainees	2	€ 900
Totaal		€ 5400

Terugkerende kosten*		
Activiteiten op school (twee klassen)	Dagdelen	Kosten
Introductiegesprek instantie, school, schooldirectie, docenten, ouders/verzorgers school 1 en 2, overige partners zoals politie, veiligheidshuis, leerplicht (alleen voor zover van toepassing)	6	€ 2700
Inleidende gastles (2x)	8	€ 3600
Afsluitende les (2x)	8	€ 3600
Scouting, training en begeleiding van rolmodellen	14	€ 6300
Ervarend leren excursies (8x voor 2 klassen)*	Dagdelen	Kosten
Overleg excursielocaties	6	€ 2700
Introductieles ervarend leren excursie	8	€ 3600
Begeleiding ervarend leren excursies	8	€ 3600
Klassenevaluatie	4	€ 1800
Totaal		€ 27.900
Totaal aanloopkosten en terugkerende kosten		€ 33.300
* Afhankelijk van de invulling van het traject kunnen er eventueel nog andere kosten bij komen zoals entreegelden voor musea en reiskosten van de leerlingen en docenten, trainer en duo('s).		

4. Voorbeelden van inleidende gastles en ‘ervarend leren’ excursies

22

De invulling van *Saïd & Lody* is gebaseerd op praktijkervaringen van Saïd Bensellam en Lody van de Kamp. In de volgende paragrafen worden voorbeelden gegeven voor een concrete invulling van de aanpak. Het is echter maatwerk: de precieze aanpak is afhankelijk van wat de jongeren nodig hebben, en wordt ontwikkeld door het duo, deels gedurende het traject. Het is dus belangrijk dat een duo door middel van gesprekken met de schoolleiding, de betrokken docenten, de jongeren en door het observeren van de klas tijdens de introductieles en de daaropvolgende excursies bepaalt wat nodig is en hoe het traject eruit moet komen te zien.

4.1 Voorbeeld invulling inleidende gastles

Benodigheden

- Digibord.
- Filmpje.

Samenvatting en inhoud van de introductieles

De gastles staat in het teken van kennismaking en beeldvorming.

- Aan de hand van de introductie van het duo wordt tegelijkertijd aandacht besteed aan beeldvorming.
- Het duo vertelt wat het traject inhoudt en welke excursies er gaan plaatsvinden.

Doelen

Naast het introduceren van het traject zijn de doelen van de gastles:

- Kennis vergroten over beeldvorming (over de ‘ander’).
- Reflecteren. Waar staan de jongeren nu en waar willen ze naartoe? Gaan ze hun diploma halen?

Vooraf...

Vaak vinden scholen het lastig in klassikaal verband onderwerpen rondom multiculturaliteit, historische onderwerpen als de Tweede Wereldoorlog, de jodenvervolgung, de slavernij en seksuele diversiteit te bespreken. Het zijn ondertussen juist deze jongeren die dit zo hard nodig hebben, zowel voor hun eigen vorming als ook voor de manier waarop ze met hun leefomgeving omgaan.

Introductie

Doel: kennis vergroten over beeldvorming (over de ‘ander’). Tijdens de introductie van het duo blijkt dat Saïd en Lody er twee zeer verschillende leefwerelden op na houden. In die twee leefwerelden bestaat er een krachtige beeldvorming van vermeende vijandschap tussen moslims en joden. Kennismaking kan die beeldvorming doorbreken. Het duo laat zien dat, hoewel zij zeer van elkaar verschillen, dat zij maatjes zijn en alles met elkaar kunnen bespreken. Leerlingen leren dat beeldvorming doorbroken moet worden en dat het ook doorbroken kan worden.

Introductie: Het duo stelt zich voor aan de leerlingen. We volgen hier het voorbeeld van Saïd Bensellam en Lody van de Kamp. Een ander duo kan hier een eigen invulling aan geven.

Introduceer de les: Wij zijn hier vandaag om te vertellen over dit project, wat we de komende weken gaan doen en hoe wij elkaar ontmoet hebben.

Introduceer jezelf door de vragen te stellen aan de klas en vervolgens zelf te beantwoorden:

- Waar komt [Saïd] vandaan?
- Waar komt [Lody] vandaan?
- Wat hebben wij gemeen?

Afhankelijk van de samenstelling van het duo maak je een variant op deze vraag. Doel is om het gesprek aan te gaan over de vermeende tegenstelling en te laten zien dat jullie als duo maatjes zijn.

Het verhaal van de ontmoeting

Vertel het verhaal over hoe jullie elkaar hebben ontmoet. [Zie het verhaal van Saïd en Lody op pagina 25](#) ter inspiratie. Er is een aantal kernelementen die in een dergelijk verhaal naar voren komen:

Over beeldvorming en ontmoeting:

- Het zichtbaar maken van de twee leefwerelden van het duo.
- Hoe de beeldvorming over vermeende verschillen of zelfs vijandschap kan worden doorbroken door elkaar te leren kennen.
- Het duo laat zien dat zij maatjes zijn, die alles met elkaar kunnen bespreken.

Over de positie en het toekomstbeeld van de leerlingen:

- Denk na over je toekomst, over het belang om een diploma te halen.
- Laat je niet afleiden door stoerdoenerij en 'erbij willen horen'.
- Je kunt veel meer dan je denkt!

Saïd en Lody hebben een filmpje over hun kennismaking aan de hand van het verhaal van Souhail. Zij tonen dit filmpje als introductie en borduren hierop voort. Als duo heb je je eigen verhaal, maar het filmpje van Saïd en Lody kan ook ter introductie gebruikt worden.

Vragen aan de hand van het filmpje over Saïd en Lody

- Weten jullie wat de Hitlergroet is?
- Wat gebeurde er met de joden tijdens de Tweede Wereldoorlog?
- Etc.

'De denkbeeldige vijand': beeldvorming over de ander

Doel: kennis overbrengen over de gevolgen van uitsluiting, polarisatie en radicalisering.

Saïd en Lody gebruiken bijvoorbeeld 'de jodenvervolging' als instrument en sprekend voorbeeld van waar uitsluiting, radicalisering en polarisatie toe kunnen leiden. In overleg met de school wordt eventueel een ander voorbeeld gekozen.

In Nederland bestaat veel beeldvorming over vijandschap en spanning tussen de verschillende bevolkingsgroepen, religies en nationaliteiten die hier wonen. Juist bij veel jongeren leven deze beelden. De historische realiteit is anders. Moslims en joden bijvoorbeeld, woonden vele eeuwen in vele landen naast elkaar. Marokko, Tunesië, Turkije, Jemen, Albanië, Bosnië, Herzegovina, Wit-Rusland, Litouwen zijn allemaal landen waar dat het geval was. Vele jaren ging dat goed. Andere jaren was de verhouding op sommige plekken een tijd verstoord. Net zoals op veel plaatsen in christelijk Europa. Toen brak de Tweede Wereldoorlog uit. De jodenvervolging begint. Er is collaboratie onder de moslims en er is verzet. Net als in christelijk Europa. Christenen verraden joden. Christenen redden joden. Moslims verraden joden. Moslims redden ook joden. Met gevaar voor eigen leven, met gevaar voor het leven van hun gezinnen, met grote ontberingen, vaak onbaatzuchtig.

De afgelopen jaren zijn er talloze contacten ontstaan tussen moslims en joden. Er is ruimte om af te rekenen met de vijand onder ons: de beeldvorming dat joden en moslims natuurlijke tegenstanders van elkaar zijn. Dat was niet zo in Albanië, Turkije, Tunesië en al die andere landen. Dat is in ons land ook niet zo.

Mogelijke onderwerpen voor gesprek:

- Samen leven in Nederland: de multiculturele en diverse samenleving. Surinamers, moslims, Ghanezen, Marokkanen, joden, homo's, Turken en vele anderen in onze woonplaats.
- Internationale ontwikkelingen daar en in de eigen woonplaats. Denk aan Palestina, Israël, Irak, Syrië, daar in het Midden-Oosten en hier in onze gemeente.
- Onze gemeenschappelijke geschiedenis en de toekomst.
- Weerbaarheid wordt verkregen door een eerlijk beeld te vormen over wie je bent, waar je staat en tot wat je nu en later in staat bent. Oefen met de leerlingen om positief naar zichzelf te kijken en naar hun talenten.
- Bespreek met de leerlingen het belang van het hebben van een netwerk: het ontdekken en benutten van steun in je omgeving: waarom is een netwerk belangrijk? Hoe ziet hun netwerk eruit? Hoe kunnen ze ervoor zorgen dat hun netwerk groter wordt?

4.2 Voorbeeld excursie: naar de politieacademie

Excursie naar de politie(academie)

Niet op elke plek in het land is er de mogelijkheid om een Politieacademie te bezoeken. Een opzet zoals hieronder beschreven kan echter ook – met enige aanpassing – met de lokale politie worden uitgevoerd.

Doel: Jongeren gaan positiever kijken naar de politie en het werk dat de politie doet.

Bereid het bezoek goed voor met de Politieacademie, dan wel met de plaatselijke politie:

- Wie doet het woord, wat gaat hij/zij vragen en wat vertellen?
- Welke activiteiten worden ondernomen en wie begeleidt dat?
- Idealiter zijn er meerdere {student}agenten aanwezig

Hoe Saïd en Lody elkaar hebben leren kennen

Als een Marokkaans-Nederlandse jongen – Souhail – de Hitlergroet brengt aan de joodse rabbijn Lody van de Kamp heeft dat een onverwachte uitwerking.

Om antisemitisme op straat zichtbaar te maken was Lody van de Kamp in 2010 met een paar joodse jongens en een verborgen camera door Amsterdam-West gaan lopen. Met zijn keppel was hij duidelijk herkenbaar. Als ze langs een groepje jongens lopen, steekt één van hen ineens zijn rechterhand schuin omhoog. Het was Souhail, toentertijd 16 jaar. Het incident kwam groot in het nieuws. Lody werd gebeld door de politie en deed aangifte. Souhail werd als verdachte en getuige gehoord door het Openbaar Ministerie.

Saïd zag de beelden en herkende Souhail. Hij was één van de jongeren waar Saïd als jongerenwerker mee werkte. Saïd schrok van de ophef die over het incident was ontstaan. Hij kende Souhail als een jongen die goed bezig was, op zijn toekomst gericht.

Saïd heeft een lange weg afgelegd om te komen waar hij nu is. Hij wil jongeren zonder perspectief kansen bieden die hij niet heeft gehad. Souhail was op de goede weg. Maar die bewuste dag, onderweg naar de bakker voor zijn moeder, kwam hij het groepje jongens tegen en maakte hij een praatje. Saïd: “Waarom gebeurt er dan zoiets? Het is kattenkwaad, stoer zijn, erbij willen horen. Maar waarom?” Enkele jongens uit het groepje hadden al een paar jaar in de gevangenis gezeten. Saïd: “Waarom verpest je je leven als je al zo goed bezig bent?” Saïd besloot Lody te bellen. Ten eerste vanwege de Hitlergroet. Ten tweede vanwege Souhail. Saïd wilde voorkomen

dat hij een strafblad kreeg en geen VOG (Verklaring Omtrent het Gedrag). Saïd was eigenlijk geïrriteerd. Hij investeerde veel in deze jongens, het gaat net de goede kant uit en nu is met dit incident weer een negatief beeld over de wijk geschapen. Saïd vroeg aan Lody: ‘Hoe gaan we dit samen oplossen?’ Het was deze vraag, het woord ‘samen’, dat Lody inspireerde. Toen begon een vriendschap.

Lody ging in gesprek met Souhail over het voorval. Het werd een bijzondere ontmoeting. Souhail: “Ik wist niet wat de Hitlergroet inhield, wist niet wat ik aan het doen was. Baldadigheid was het, pure verveling.” Lody vertelde over de Tweede

Wereldoorlog
en de joden-
vervolging. Na
afloop vroeg

*‘Toen ik de Hitlergroet maakte,
dacht ik dat ik cool was.’*

Souhail of Lody een keer met hem naar het Anne Frank Huis wilde gaan. Een week later gingen ze. Ze zagen het filmpje van Miep Gies waarin zij vertelt hoe ze de ondergedoken families hielp in het Achterhuis. Souhail: “Toen ik de Hitlergroet maakte, dacht ik dat ik cool was. Maar Miep Gies was echt cool.”

Dit voorval resulteerde in een samenwerking tussen Saïd en Lody. Het begon met een bijeenkomst waarbij drie generaties Marokkaanse Nederlanders en drie generaties joodse Nederlanders het gesprek met elkaar aangingen. Ze wisten niets van elkaar. Ja, ze hadden natuurlijk wel een bepaald beeld bij die andere groep. Die beelden kregen een geheel andere invulling gedurende het gesprek. De samenwerking tussen dit bijzondere koppel heeft zich in de jaren daarna voortgezet.

om met de jongeren te praten en te oefenen. Worden de leerlingen in groepen verdeeld? Verdeel dan ook de (student)agenten over de groepen.

- Benadruk dat het om wederzijds leren gaat.

De excursie (dagdeel) bij de Politieacademie in Amsterdam bestaat uit vier delen:

- 1 Gezamenlijke introductie
- 2 Rollenspellen in de Dojo
- 3 Rollenspellen in het oefenhuis
- 4 Gezamenlijke afsluiting

1. Gezamenlijke introductie

Bij de excursies naar de Politieacademie in Amsterdam zijn studenten van de academie in uniform aanwezig. Zij zitten tijdens de introductie tussen de leerlingen, beantwoorden vragen van de leerlingen en doen met de leerlingen rollenspellen (onderdeel 2 en 3). In een andere setting kunnen dit ook politieagenten zijn. Het is wederzijds leren: de leerlingen leren van de (student)agenten en de (student)agenten leren van de leerlingen.

Houding gespreksleider (bij voorkeur agent/docent Politieacademie):

- Open, met humor, niet veroordelend, nieuwsgierig.
- Duidelijke antwoorden geven op vragen.
- De verbinding opzoeken.

Introfilm

Said en Lody laten een film zien waarin het jongerenwerk in Bos en Lommer wordt belicht.

- Vraag de leerlingen: Hoe kijken jullie naar de politie?

Voorbeeldreacties:

- 'Ik vind de politie mietjes want ze komen met 100 op 1.'
- 'Ik vind het [de politie] normaal, maar als ze naar mij komen, word ik boos.'
- 'Ze moeten op afstand blijven, anders wil ik ze shooten.'
- 'Soms bemoeien ze zich te veel.'

- Benadruk dat politieagenten ook mensen zijn: ze hebben familie, zijn vaak vader of moeder.

- Ruimte voor de leerlingen om vragen te stellen aan de docenten en studenten van de Politieacademie.

Voorbeeldvragen van leerlingen:

- Mag je je pistool mee naar huis nemen?
- Wat vindt u van illegaal vuurwerk?

- Vertel hoe het programma eruitziet en deel – indien nodig – de leerlingen op in kleinere groepjes.

2. Rollenspellen in de dojo

Locatie: de dojo is een gymzaal met speciale matten waarop het vallen en valbreken op een wat zachtere manier geoefend kan worden. Ook zijn er vaak hulpmiddelen zoals stootkussens.

Doel: leerlingen ervaren welke stappen een politieagent neemt voordat hij/zij overgaat tot aanhouding.

'Van tevoren hoor je de jongeren zeggen 'fuck the police', na afloop staan ze met politieagenten aan selfies te nemen met agenten.'

Docent over de excursie

Met de studenten van de Politieacademie gaan de leerlingen in rollenspellen oefenen.

Voorbeeldsituaties:

- Leerlingen in de rol van politieagent met nep-pepperspray, de studenten van de Politieacademie als aanvallers. De 'politieagenten' worden aangevallen en mogen proberen zo snel mogelijk pepperspray te gebruiken om zich te beschermen.
- Oefenen met wapenstok op stootkussens.
- Oefenen met een oefen-mes.
- Oefenen met aanhouding en boeien.

Gedurende de rollenspellen krijgen de leerlingen uitgelegd welke stappen een agent neemt:

- Vraag: Zouden jullie verdachten meteen agressief benaderen?
- Leg uit: Je maakt eerst contact: 'praten is het beste wapen'.
- Leg uit: het verschil tussen 'staande houden' en 'aanhouding'.

Stappen aanhouding:

- Altijd met twee agenten.
- Oefen met benaderen en de stappen van aanhouding:
- 'U bent aangehouden'.
- 'Gaat u meewerken?'
- 'Als u niet meewerkt, moeten we geweld gebruiken'.

3. Rollenspellen in het oefenhuis

Locatie: het oefenhuis waar invallen en aanhoudingen geoefend kunnen worden in een realistische setting.

Doel: leerlingen leren welke stappen een politieagent neemt voordat hij/zij overgaat tot aanhouding.

Met de studenten van de Politieacademie gaan de leerlingen in rollenspellen oefenen.

Voorbeeldsituaties:

- Leerlingen in de rol van politieagent, de studenten van de Politieacademie als de verdachten. Er bevinden zich twee 'verdachten' in het huis. De 'politieagenten' vallen het huis binnen, zoeken en arresteren de verdachten.

Leg de stappen uit:

- Altijd met minstens twee agenten.
- Als je binnenkomt: altijd de ruimte checken.
- Als je de verdachte(n) ziet: 'wapen laten vallen'.
- Oefen met de stappen van aanhouding.

4. Gezamenlijke afsluiting

- ▶ Vraag: Hoe vonden jullie het vandaag?

Voorbeeldreacties:

- 'Het was een leuke dag. Alles bijna.'
- 'De politieagenten hebben ons heel goed geholpen en ze hebben ons iets geleerd.'

- ▶ Vraag: Met wat voor idee kwam je binnen en met wat voor idee ga je naar huis?

Voorbeeldreacties:

- 'Ik dacht 'we gaan schieten''
- 'Dat niet alles makkelijk is, dat het ook moeilijk is.'

- ▶ Ruimte voor de leerlingen om vragen te stellen aan de docenten en studenten van de Politieacademie.

Voorbeeldvragen van leerlingen:

- 'Als je familie iets doet, een overval, wat moet je dan doen als politieagent? Want het is familie.'
- 'Hoeveel verdien je als politieagent?'
- 'Hoelang duurt de studie?'

Laat bij vragen van leerlingen verschillende mensen antwoorden: studenten van de Politieacademie, docenten, politieagenten.

4.3 Voorbeeld excursie naar de sportschool

Excursie

De excursie naar de sportschool staat in het teken van het belang van discipline. Om een doel te bereiken is discipline nodig. Specifiek voor deze excursie: om de beste te worden in een sport, bijvoorbeeld kickboksen, heb je discipline nodig. Een soortgelijke excursie is, met enige aanpassing, ook op andere plekken in het land te organiseren.

Doel: Kennis en bewustzijn dat discipline nodig is om een doel te bereiken.

Excursie

Saïd en Lody nemen klassen mee naar een sportschool in Amsterdam, Bos en Lommer. Zij krijgen daar les van Barry. Barry is wereldkampioen kickboksen zwaargewicht. Aan een klas wordt van tevoren verteld dat zij les gaan krijgen van een kampioen. Zij denken meteen aan wereldkampioen Badr Hari. Dan zien ze Barry en reageren ze teleurgesteld. Lang duurt die tegenvaller nooit. Ze gaan googelen en zien ze wie deze Barry werkelijk is! Dat maakt indruk.

Barry geeft de leerlingen een intensieve training van een uur: *warming-up* met stretchen, gevolgd door series van opdrukken, buikspieroefeningen en series van boksen en trappen tegen boksballen en de *cooling-down*. Barry is duidelijk en consequent: als je te laat bent, doe je niet mee en als je meedoet, doe je ook actief mee. Tijdens de training dient er respect te zijn.

Nabespreking

Laat voor de nabespreking de leerlingen in een kring zitten op de matten.

Nadat ze hebben gesport gaan de leerlingen in een kring zitten op de matten. Eén van de leerlingen leest voor uit het boek *Straat Krediet*, het verhaal over Barry. Het is het verhaal van een jongen die op straat hing, dreigde af te glijden maar via de sportschool een doel heeft gevonden en daar keihard voor heeft gewerkt.

Kern van het gesprek: wat is er nodig om een doel te bereiken? Laat je niet afleiden door je omgeving, maar richt je op je toekomst en werk daar aan.

4.4 Voorbeeld excursie: naar het Anne Frank Huis

Excursie

De excursie naar het Anne Frank Huis is bedoeld om historisch besef en kennis en bewustwording bij te brengen over polarisatie, uitsluiting en discriminatie, en waar dit toe kan leiden. Er zijn veel soortgelijke excursies te bedenken die eenzelfde ruimte bieden om aandacht te besteden aan deze thema's. Denk bijvoorbeeld aan:

- WOII: Kamp Westerbork waar een herinneringscentrum staat met verschillende programma's voor leerlingen uit het voortgezet onderwijs of één van de vele oorlogs- en verzetsmusea in Nederland (via deze link tref je een overzicht van alle musea rondom WOII in Nederland: www.tweedewereldoorlog.nl/musea/).
- Slavernijverleden: het Tropenmuseum: tentoonstelling 'Heden van het slavernijverleden'.
- Of ga bijvoorbeeld aan de hand van verhalen van vluchtelingen het gesprek aan www.ongekendbijzonder.nl (met videofragmenten).

Doel: Kennis en bewustzijn bijbrengen over waar polarisatie, uitsluiting en discriminatie toe kunnen leiden.

Vorbereidingsles

Voorafgaande aan een excursie naar het Anne Frank Huis of een soortgelijke excursie is het belangrijk om de leerlingen voor te bereiden:

- Uitleg over de historie, bijvoorbeeld over de Tweede Wereldoorlog of het slavernijverleden/koloniale verleden.
- Het gesprek hierover aangaan met de leerlingen en hen vragen laten stellen.
- Uitleg geven over hedendaagse relevantie en daarover in gesprek gaan.

Excursie

Afhankelijk van de locatie: laat de jongeren bezichtigen, geef of neem deel aan een rondleiding. Vaak worden er programma's of workshops aangeboden (voor leerlingen uit het voortgezet onderwijs). Dit is een goede manier om dieper in te gaan op de thematiek.

Nabespreking

Organiseer een nabespreking:

- Wat hebben jullie gezien?
- Wat vond je daarvan?
- Is er een link te leggen met nu?

4.5 Voorbeelden: 'Bied kansen'

Zoals staat beschreven onder '3.2. Basisprincipes', moeten jongeren worden aangesproken op probleemgedrag of een negatieve houding. Tegelijkertijd is het essentieel dat jongeren ook kansen krijgen om zich te ontwikkelen en te werken aan een goede toekomst. Het gaat in deze methode om: toegang tot school (begeleiding om een diploma te halen), tot stageplekken, tot werkervaring en uiteindelijk de arbeidsmarkt.

Binnen deze aanpak voeren Saïd en Lody dit op verschillende manieren uit in de praktijk. Dit is maatwerk en het vergt creativiteit en een goed netwerk van een duo. Dat betekent niet dat het duo dit allemaal zelf hoeft te begeleiden. Dat kan eventueel, maar soms kunnen jongeren gekoppeld worden aan een lokaal project. De verantwoordelijkheid van de begeleiding kan dan elders worden neergelegd. Hieronder worden kort een aantal voorbeelden ter inspiratie beschreven.

Rolstoelenproject

Met Stichting Karam is Saïd in 2003 begonnen met het repareren van rolstoelen (en andere medische hulpartikelen) om ze vervolgens in containers naar onder andere Marokko en Suriname te verscheppen en daar aan te bieden aan minder valide en/of gehandicapte mensen. In Wow, in Bos en Lommer, de Kolenkitbuurt is een hostel gevestigd, kunstenaarsateliers, crisisopvang voor gezinnen en: 'de rolstoelenkelder'. Hier worden de rolstoelen verzameld en opgeknapt.

Ook voor het rolstoelenproject wordt met jongeren gewerkt. Zo is een school – VMBO Techniek – betrokken bij het opknappen van de rolstoelen die uiteindelijk naar Suriname gaan. De leerlingen sleutelen tijdens de technieklessen aan de rolstoelen. Zie voor meer informatie:

<http://www.stichtingkaram.nl>,

<http://www.wow-amsterdam.nl/2017/11/rolstoelenproject/>

Doel: Laten ervaren dat iedereen talent heeft en dat je met je talenten anderen kunt helpen.

'Het gaat niet om gezag, het gaat om de boodschap die je hebt. Je moet wel een oplossing hebben.'

Saïd Bensellam

Opzet introductieles

Ter illustratie wordt hier de opzet van de introductieles en het bezoek aan de rolstoelenkelder beschreven.

- Saïd vertelt hoe hij dit project jaren geleden is gestart.
- Door rolstoelen te repareren help je andere mensen.
- Je hebt techniek nodig om een rolstoel op te knappen. De leerlingen helpen mee aan het project van Stichting Karam door op school rolstoelen op te knappen.
- Om de leerlingen een beeld te geven van het project wordt een korte film getoond van Stichting Karam, waarin vrijwilligers, waaronder Saïd, naar Marokko reizen en rolstoelen afleveren.

<https://www.youtube.com/watch?v=gnJQuWgGWHs>

► Vragen na het filmpje:

- Is dit herkenbaar voor iemand?
- Wie van jullie heeft wel eens invalide kinderen op vakantie gezien?

► Leg uit:

- Voor de Nederlandse markt zijn deze rolstoelen niet goed genoeg meer, maar in Marokko en Suriname zijn ze veel waard.
- In Amsterdam West is er een kelder vol rolstoelen. 'Dat zijn de Mercedessen en Porsches van de rolstoelen.' Ze missen een beensteun, een bout. Wij repareren de rolstoelen nu samen met deze school, met jullie, voordat ze naar Marokko en Suriname gaan. Het zijn soms simpele, soms wat ingewikkeldere reparaties.

► Ga het gesprek aan met de leerlingen:

Je wilt dat die rolstoelen [laat het invullen door de leerlingen]...

Voorbeeldreacties:

- 'Heel zijn'
- 'Mooi zijn'
- 'Passen'
- 'Comfortabel zijn'
- 'Dat-ie rijdt'

Saïd vertelt: 'Kun je je voorstellen hoe het voor mij was toen ik, jaren geleden, met een vrachtwagen vol rolstoelen naar mensen toe ging die zich niet konden verplaatsen? Weet je hoe mooi dat voelt?'

Hier zijn de rolstoelen afgeschreven. Daar kan iemand er eindelijk weer mee naar school, of naar buiten.'

- Leg uit dat ze tijdens de technieklessen de komende maanden met hun docenten gaan werken aan het repareren van rolstoelen.
- Vertel dat ze, voordat ze ermee starten, eerst de rolstoelenkelder bezoeken.
- Geef ruimte aan de leerlingen om vragen te stellen.
- Maak het persoonlijk: 'Als je nu denkt: ik heb een oom, tante, nicht [in Suriname of Marokko] die een hulpmiddel nodig heeft, dan kunnen wij samen kijken of we hem of haar een rolstoel kunnen bezorgen'.

Bezoek rolstoelenkelder

De jongeren en docenten bezoeken de rolstoelenkelder, zodat zij enthousiast worden en het project meer gaat leven voor de leerlingen én de docenten.

Tijdens het bezoek kunnen de leerlingen de rolstoelenkelder bekijken en gaan ze verder in gesprek over wat er nodig is om een rolstoel op te knappen.

Tijdens de technieklessen – gedurende een aantal maanden of een schooljaar – knappen de jongeren rolstoelen op onder leiding van de docent. De rolstoelen die gereed zijn, gaan weer terug naar de rolstoelenkelder.

Rolstoelen richting bestemming

De rolstoelen gaan naar de bestemming, in het project van Stichting Karam is dit vaak Marokko en Suriname. Betrek de leerlingen bij dit proces. Soms zijn er rolstoelen of andere hulpmiddelen die bijvoorbeeld aan een hulpbehoevend familielid kunnen worden geschonken in deze landen. Laat zien aan de leerlingen waar zij aan gewerkt hebben en wat ermee gebeurt: dat er iemand mee geholpen wordt.

Veiligheidsteam op school

Op een school waar veel maatschappelijke onrust is, kan het een goed idee zijn om een veiligheidsteam op te zetten, bestaande uit leerlingen en docenten. Een eigen veiligheidsteam werkt naar de medeleerlingen stimulerend: het bevordert goed gedrag van het teamlid én de medeleerlingen. Het veiligheidsteam verleent status aan de leden van het team en het heeft de functie van rolmodel binnen de school. Het is vaak een eer om van dit team lid te mogen zijn.

Vrijwilligerswerk of maatschappelijke stage

Vrijwilligerswerk of een maatschappelijke stage zijn op veel plekken mogelijk. Een plek kan aansluiten bij het werkveld waar een jongere in de toekomst wil gaan werken. Het kan ook gaan om vrijwilligerswerk of een maatschappelijke stage passend bij de thematiek van deze methode. Een voorbeeld daarvan? Jongeren kunnen als ambassadeurs optreden voor de Anne Frank Stichting (<http://www.full.pm/posts/ambassadeurs-anne-frank-stichting>).

Parkeerplaats moskee

Om jongeren werkervaring op te laten doen, kunnen zij gekoppeld worden aan buurtprojecten. Een voorbeeld uit Amsterdam is het reguleren van het autoverkeer bij een drukbezochte moskee voor het vrijdagmiddaggebed. In een team zorgen de jongeren, onder supervisie van een buurtwerker, dat op het nabijgelegen parkeerterrein de auto's netjes worden geparkeerd en de instroom en uitstroom goed verloopt. De overlast voor de buurtbewoners, de plaatselijke middenstand en het passerende en winkelende publiek wordt zo tot een minimum teruggebracht.

